

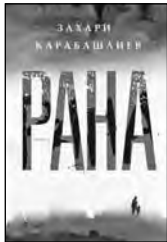
Книгите на ЛВ

Ивайло Знеполски. „Тоталитаризмът: Хана Арент, Ерик Вьогелин, Реймон Арон“. Институт за изследване на близкото минало. Изд. „Сиела“, С., 2023, 290 с., 20 лв.

Така се случи, че това се оказа последната, *предсмъртната* книга на Ивайло Знеполски, за когото всяка дума на възхита от теоретическата му виртуозност върху терена на комунистическите режими в

Европа би била недостатъчна. В дните на процаване с него ни съпътстваха и последните му думи, осмислящи и надграждащи христоматийните текстове на Хана Арент, Ерик Вьогелин и Реймон Арон. Така *теорията на тоталитаризма* има вече своето голямо европейско име на български изследовател – професор Ивайло Знеполски. Поклон и светла памет, учителю!

Захари Карабашлиев, „Рана“. Изд. „Сиела“, С., 2023, 328 с., 23 лв.

Още втората успоредна сложетна линия в „Хавра“ (2017) загатна, че Захари Карабашлиев умее да създава от пространството на миналото богат романов свят, но сега в четвъртия си роман показва наистина качества на *нов исторически романист*. Как? Авторът просто не се хваща в баналните капани на

гудактизма, сантиментализма, плоския патриотизъм или носталгията по „старите“ героически времена, в които често се мятат като риби на сухо други негови колежи. Карабашлиев създава не историческа, а *съвременна проза*, която превръща миналото във време и място за *живеене на днешния човек* – чрез четене. Читателят застава *редом* до персонажите от 1916 г., обхожда *с дете на конче* Добруджанския фронт, търси брод през смисъла на войната, носи своята тъмна рана, от която може и да не умре, но в която се възira и се опитва да разбере дали онези бгащи окървавени пълчища *от вие*ра не са всъщност приближаващи откъм бъдещето утрешни хора.

Иван Теофилов, „За радостта и езика“. Разговор в писма с Георги Господинов, изд. Фондация „Комунистас“, С., 2023 Литературната анкета на Георги Господинов с Иван Теофилов излиза отвъд обичайните граници на този жанр, както подчертават самите те в книгата. Продължил близо две години, епистоларният разговор с Иван Теофилов се разгръща в многопластов разказ: за

неговата човешка и литературна биография; за България от 40-те години на миналия век до днес; за литературата от средата на миналото столетие насам. Някои епизоди познаваме и от по-ранни книги на Теофилов, но тук те са вплетени в последователен, цялостен автобиографичен разказ. Споделеното от Иван Теофилов се движи между жизнеността на спомена и равностетката, погледа към случилото се от дистанцията на времето. Детайлността, с която Иван Теофилов разкрива преживяното, е удивителна – тя не само превръща голяма част от книгата в същинска литература, но е и знак за вниманието и отговорността, с които поетът изгражда спомена за своите съвременници. Споменът тук никога не остава само на нивото на лично, винаги уплътнява хоризонта на времената, в които протича животът на разказващия. Паметта като морал и дълг.

Елена Алексиева, „Вулкан“, изд. „Жанет 45“, Пловдив, 2023

Романът на Елена Алексиева се изгражда като плетеница от историите на различни герои, които в края му се пресичат в неочаквана слобка. Сюжетът му, роден от едно силно авторско въображение, свободно се движи между разпознаваеми образи на заобикалящото ни настояще и фантасмагорични обрати.

Полифоничната структура на книгата преплита разнородни повествователни регистри. Читателите на Елена Алексиева вероятно улавят връзка между „Вулкан“ и предишния ѝ роман, „Свети Вълк“ – не директна, а в начина на представяне на съвременността. Във „Вулкан“ препратките към актуалното настояще, както и към времето от 90-те години насам са очевидни, и все пак книгата далеч не е директен разказ за тях. Хиперболичен, абсурден, фантасмагоричен, саркастичен, „Вулкан“ (както изобщо досегащата проза на Елена Алексиева) представлява много по-сложна рефлексия на съвременността и на съвременния човек.

Георги Гаврилов, „Последният Буенос Айрес“, ИК „Знаци“, 2023, 100 с., 15 лв. Третата стихосбирка на Георги Гаврилов го затвърждава като един от най-сериозните гласове в младата българска поезия. Неслучайно книгата беше в краткия списък с номинации за наградата „Перото“. Можем да я определим като книга за войната, видяна в широкия контекст на световните разриви и катастрофи, но и силно актуална, отправяща въпроси за смисъла и морала към днешния ни свят. Книга за взривяването на личното, за отпадането на илюзиите, за процаването с невинността, но и за утôiчивостта на копнежа по съхраняването на ценностите, както и за вярата в спасението чрез любовта.

Теодора Димова, „Не ви познавам“, изд. „Сиела“, С., 2023, 444 с., 25 лв.

Теодора Димова е от писателите, които знаят, че ако травмите от миналото не се извадят наяве и не се изговорят, се взривяват възможностите за нормално настояще, а и бъдеще. Затова и в новия ѝ роман стаяването минало застига героинята и подкопава устоите, показвайки как дори отделната личност не може да се спаси и опази в свят, в който е допуснал злото от миналото да се мултиплицира, предреша и да ръководи и направлява. Има нещо от Ибсеновите дилеми в това писане, което нита и нита какво трябва да правим с истината, колко от нея трябва да съобщим и трябва ли. Силно психологически, драматичен, романът в крайна сметка е разрез не само на личното решение и пътя към катарзис, но и картина на историята, на обществото ни, потънали във фалиш, подмяна и загърбили морала.

Димитър Кенаров, „Диктатори, трактори и други прикълочения“, изд. „Жанет 45“, Пловдив, 2023, 344 с.

Книгата на Димитър Кенаров събира 13 литературно-журналистически репортажа, издадени в дни от най-престижните американски медии и преведени изкусно на български от Ангел Игов. Макар и писани преди години, текстовете звучат с особена актуалност днес. Независимо дали ще се

разходите по стъпките на Радован Караджич из Белград, ще станете свидетели как авторът бива арестуван и затворен в Беларус, ще се разходите до Ирак, заспалото македонско градче Кичево, в което биле сериен убиец, или пък леко ще потърпнете от пророческите текстове за Крим и Украйна, на моменти изпълнени с предусещане за надвиснала опасност, години преди руската агресия от 2022 г. В тези текстове Кенаров успява почти през цялото време да остане на заден план, да наблюдава и слуша, давайки гумата на своите персонажи, без да ги съди и без непременно да заема позиция. Преценката е оставена на читателя.

Илко Димитров, „Веднъж през август“, изд. „Аквариус“, 2023, 64 с.

В най-новата книга Илко Димитров продължава със своята запазена марка – философската поезия, но този път песимистичният му поглед скита из един разпадащ се свят, в който единственият пристан, способен сякаш да удържи

смисъла, е пространството на думите: „Само думите бяха отвъд, само те сякаш бяха напълно независими, встрани от случващото се“. А случващото се е разгласяването на света, на целостта на живота, но и на човека. Но тъкмо да помислим, че словото е пристанът на иззубената човешка душа, разбираме, че и то е проблематично, защото в този разпарчетосан свят всички говорят едновременно и думите губят своя смисъл и способност за утеха, защото „Не живееш в този свят, но няма да те има и в отвъдния на думите“.

Жак Лакан, „Écrits. Избрано“, съст. Дарин Тенеф, рег. Теодора Павлова-Кюлар, прев. Ангелина Даскалова, Красимир Кабалджиев, Теодора Павлова-Кюлар, Дарин Тенеф, ИК „Колибри“, С., 2023

„Écrits“ е забележителна книга на Жак Лакан, безценен текст за историята на психоанализата и едно от най-предизвикателните интелектуални произведения на двадесети век. Да

превеждаш Жак Лакан, означава да го проследиш докрай, възстановявайки неговите аргументи чрез задълбочено изучаване ред по ред. И точно това правят българските преводачи на „Écrits“ в това амбициозно издание – фин анализ на работата на Лакан върху езика и психоаналитичното лечение, извършени въз основа на много внимателно четене на неговите избрани текстове. Преводът придава несравним финес на стила на Лакан, позволявайки ни като читатели да се докоснем до самия човек, доколкото, както гласи и началният цитат от Бюфон – „Стильът е самият човек“. Ако следваме теоретичния път, изминат от „Семинарът за „Откраднатото писмо“ до „Субверсията на субекта“, то стильът и човекът ще препращат към *обекта малко а* – едновременно като причина за желанието и като поддържащ субекта между истина и знание.

Хана Арент, „Произходът на тоталитаризма“, прев. Камен Лозев и Ирина Васева, изд. „Колибри“, С., 2023

Класическият труд „Произходът на тоталитаризма“ на Хана Арент се издава на български език за първи път в цялост, включвайки трите части: *Антисемитизмът, Империализмът, Тоталитаризмът*. Благодарение на

авторката може да се види как катастрофите на ХХI век съживяват страховете и въпросите, които през ХХ век са се отприщили за първи път с невиждан дотогава мащаб. Преводът, направен от Камен Лозев и Ирина Васева на „Произходът на тоталитаризма“ е абсолютно навременен, доколкото и днес имаме нужда от смразяващите уроци на еврейската философия за ролята на пропагандата, използването на терора и естеството на изолацията като предпоставки за тотално господство. Слагайки под общ знаменател нацисткия и съветския режим, Арент разкрива, че много често противоположни идеологии се оказват продължение една на друга, а в случая и с общи корени в европейския колониализъм. Въпреки че „Произходът на тоталитаризма“ е изследване на политическата философия, книгата на Арент може да участва в дешифрирането и на творби от художествената литература като „Процесът“ на Кафка или пък „1984“ на Оруел и „Разказът на прислужницата“ от Атуууд.

Жизел Сапиро, „Социология на литературата“, прев. от френски Тодорка Минева, изд. „Сонм“, С., 2023

Книгата на Сапиро е стилна, умна и талантлива. Авторката умело свързва вътрешнолитературните и външнолитературните подходи с оглед на съвременната ситуация. Тя мисли върху напрежението между автономните и хетерономните сили, които структурират литературното поле, с връзка към социологическия подход на Пиер Бурдийо. Достоинство на книгата е лекотата и бляскавата ерудиция, с която навлиза в конкретни литературоведски казуси, както и плътността на социологическия анализ по отношение на четящите публики, издателствата, преводачите, медиите, наградите и цялата литературна мрежа. Историческите траектории, които Сапиро набавя, само помагат по-ярко да кристализират особеностите на световната литература днес с нейните траектории, агенти, автори пози и сценографии. Необходимо четиво.

Георги Гачев, „Свободата от сенките: Справедливост и образование в диалозите на Платон“, изд. НБУ, С., 2023

Георги Гачев е утвърден специалист по антична литература и философия, неговите преводи на „Пир“, „Държавата“, „Законо“ на Платон подсказват едно фино, детайлно и многопластово навлизане в мисълта на древния философ. „Свободата от сенките“ ни дава повече. Диалозите, през които Г. Гачев ни помага да преминем като през лабиринт, са освен споменатите: „Федон“, „Хармид“, „Протагор“, „Теетет“, „Тимей“. Авторът надгражда Платоновата парадигма, като поставя в своя фокус въпроса за образованието и справедливостта. Изследването се вписва в линията на политическата философия. Гачев не само успява да извлече неочаквани акценти от познати места и да ги съпостави с по-слабо изследвани пътеки, но той умее да разказва добре. Последното прави книгата подходяща и извън тесния кръг на специалистите.

